Ана Никодиновска Крстевска

ОДРЖЛИВОСТ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

1. Вовед

Целта на овој ракопис е да се истражи одржливоста на политиките за миграција и азил на Европската Унија, низ призмата на целите за одржлив развој на Организацијата на Обединетите нации, односно идејата е да се утврди како и на кој начин Европската Унија и земјите членки придонесуваат за постигнување на развојните цели на ОН во делот на миграцијата и азилот во насока на заштита на основните човекови права, но и истовремено, идејата е да се истражи дали, како и на кој начин нејзините политики и правни акти од сферата на заедничката политика за азил и миграција се внатрешно одржливи во однос на самиот систем на Европската Унија.

Но, пред да ги истражуваме во детали овие прашања, ќе направиме една ретроспектива во однос на тоа каде се идентификуваат како цели за одржлив развој на Обединетите Нации токму овие цели на азилот и миграцијата.

2. Миграција и азил во рамките на Целите за одржлив развој на Обединетите Нации

Кога ќе ги погледнеме, Целите за одржлив развој на ОН се изградени врз посветеноста на сите земји да *„не остават никој зад себе“*. И всушност, денес, бегалците и раселените лица се меѓу оние кои се најдалеку од постигнувањето на овие цели и аспирации за одржлив развој.

Во врска со азилот и миграцијата, постигнувањето на одржливост може да се идентификува во пет главни цели:[1]

[1] Види повеќе во https://sdgs.un.org/goals

Цели на одржлив развој на Обединетите Нации	
Цел бр. 1	Нема сиромаштија (No poverty)
Цел бр. 4	Квалитетно образование (Quality education)
Цел бр. 8	Достоинствено вработување и економски раст (Decent work and economic growth)
Цел бр. 10	Намалена нееднаквост (Reduced inequalities)
Цел бр. 16	Мир, правда и силни институции (Peace,justice and strong institutions)

Табела 1. Цели на одржлив развој на Обединетите Нации поврзани со миграции и азил

Првата цел „Нема сиромаштија“ подразбира дека бегалците и раселените лица кои заостануваат економски кога ги губат своите работни места, средства за живот, имот и земјиште, поради подолгите периоди на раселување и ризикот од губење на вештините за самостојност, тие стануваат всушност ранливи на економска експлоатација и зависни од хуманитарна помош. Потребата да се работи со цел да се затвори јазот и да се понудат долгорочни решенија во основа е генерирање на приход и еднаков пристап до социјалните права. Ваква ситуација, обично се јавува во бегалските кампови, привремени или постојани, или пак истото се случува и во земјите каде бегалците се во процес на чекање на одлуката за нивното барање за азил.

Втората цел поврзана со „квалитетно образование“ значи дека бегалците и раселените лица ризикуваат да заостануваат зад образовната крива и дека децата под 18 години го губат пристапот до образованието и можат да бидат дискриминирани во новите училишни системи поради јазични бариери.

Третата цел „достоинствено вработување и економски раст“, се однесува на фактот дека бегалците и раселените лица се заостанати на пазарот на трудот, бидејќи ефектот на раселувањето ги остава во

неповолна позиција, а во одредени земји тие имаат тешкотии да пристапат на пазарот на трудот поради законодавните бариери. Затоа, намалувањето на овој јаз ќе овозможи изградба на подобра иднина за бегалците и раселените лица, обезбедувајќи им еднаков пристап до пазарот на трудот, создавајќи одржливи пристојни работни места, кои во исто време можат да станат ресурс за членовите на заедницата-домаќин.

Четвртата цел „намалување на нееднаквостите“ е трансверзална цел и се однесува на намалување на нееднаквостите и осигурување дека никој нема да биде заборавен. Кога станува збор за миграција и азил, ова предвидува олеснување на уредната, безбедна, регуларна и одговорна миграција и мобилност на луѓето, вклучувајќи ги и спроведувањето на планирани и добро управувани миграциски политики, во однос на внатрешната миграција и раселувањето и меѓународната миграција.

Конечно, последната цел кон постигнување на одржливост во однос на бегалците и раселените лица, е поврзана со решавање на основните причини за раселување, кршење на човековите права, ризик од прогон, конфликти, лошо управување, губење на средства за живот и многу други. За таа цел, обезбедувањето на владеење на правото, мир и силни институции е апсолутна потреба со цел да се промовира почитувањето на човековите права, да се зајакне капацитетот за управување на локалните и националните власти и да се изгради инклузивна, одржлива егзистенција, но пред сè да се работи со домашните и меѓународните партнери, со цел да се спречи идното раселување и да се стави крај на сегашното раселување.

3. Одржливоста на политиката за миграција и азил на Европската Унија низ призмата на нејзината надворешна димензија

Кога станува збор за Европската Унија и нејзиниот однос со постигнувањето на целите за одржлив развој на ООН во областа на азилот и миграцијата, главно фокусот е ставен на законодавството на Европската Унија за азил и миграција и нејзината политика во оваа област.

Така, зборувајќи за тоа, мора да се каже дека соработката за азил и миграција потекнува надвор од рамките на Европската Унија. Всушност, врз основа на Шенгенската конвенција (1985 година) и Даблинската конвенција (1990 година) склучени меѓу земјите членки на ЕУ, врз основа на кои беа укинати внатрешните граници меѓу земјите членки и беше воспоставена слободата на движење, оттука соработката во областа на

азилот и миграцијата се наметна како природна потреба со цел да се обезбеди целосно создавање и обезбедување на единствениот европски простор. Така, постепено, азилот и миграцијата станаа дел од супранационалните политики на Унијата, влегувајќи во третиот столб на надлежности на ЕУ, иако со меѓувладини елементи за донесување одлуки, но, следствено, со Договорот од Амстердам, овие политики беа целосно комунитаризирани со цел да се олесни слободното движење на луѓето и да се создаде т.н. „Област на слобода, безбедност и правда“. Денес, согласно Договорот од Лисабон, азилот, имиграцијата, граничната контрола, судската соработка во граѓанските и кривичните прашања и полициската соработка се целосно интегрирани во ДФЕУ (чл. 78, 81, 82 и 87 ДФЕУ).[2]

Општо е познато дека од 2011 година ЕУ беше засегната од неколку големи мигрантски кризи, како што е мигрантската криза во Либија во 2011 година, големата мигрантска криза од 2015 година и бегалската криза од војната во Украина. Сето ова остави длабоки последици врз функционирањето на системите за азил и миграција на Унијата, оставајќи голема поделба меѓу земјите членки на ЕУ, во однос на принципот на солидарност и одговорност на Унијата, и секако, кризите особено мигрантската криза од 2015 година откри некои структурни дисфункционалности и недостатоци на системот за азил и миграција во целина (Morgese, 2020).

Тргнувајќи од тоа, одржливоста во политиката за азил и миграција на ЕУ може да се разгледува од повеќе аспекти. Може да се дискутира за одржливост во постапките за прием, одржливост во интеграцијата и реинтеграцијата на мигрантите, одржливоста во постапките за азил и признавање на барањата за азил, одржливоста во легалната миграција, одржливоста во однос на управувањето со нерегуларни миграции и други. Сепак, фокусот во овој труд е на два аспекти кои се однесуваат на ЕУ, земјите членки и земјите од Западен Балкан, кои се поврзани со надворешната димензија на ЕУ за азил и миграција.

3.1. Одржливоста низ призмата на договорите за реадмисија на мигранти

Конкретно, првиот аспект е поврзан со соработката на ЕУ во политиката за враќање и реадмисија со земјите од Западен Балкан. Во

[2] Keukeleire and Delreux (2014), p. 232-233.

суштина, како дел од политиките предвидени од Новиот пакт за азил и миграција, ЕУ соработува многу активно со партнерските земји за враќање на нерегуларните мигранти, особено преку договорите за реадмисија. Овие договори утврдуваат јасни обврски и постапки за властите на земјите кои не се членки на ЕУ и на земјите членки на ЕУ, за тоа кога и како повторно да ги примат лицата кои нерегуларно престојуваат на територијата на Европската Унија. Всушност, секоја година, на повеќе од 300 000 странски државјани им е наредено да ја напуштат Унијата, бидејќи влегле или престојуваат нерегуларно на европска територија. Сепак, само околу 21% од овие нерегуларни мигранти се враќаат назад во својата земја или во земјата од која патувале во ЕУ.

Но кои се овие договори за реадмисија? Договорите за реадмисија се специфични инструменти кои се развиени во рамките на Европската политика за азил и имиграција, кои се изградени врз основа на Директивата за враќање 2008/115/ЕЦ1. Тие во основа обезбедуваат реадмисија на реципрочна основа на нерегуларни мигранти кои, како што споменавме, не ги исполнуваат или повеќе не ги исполнуваат условите за влез, присуство или престој на територииите на земјите членки на Европската Унија и во нивните партнерски земји, врз основа на кои тие ќе бидат вратени по барање на засегнатата земја во земјата на потекло или во безбедна трета транзитна земја (Nikodinovska Krstevska, 2020).

Овие договори, кои генерално се билатерални по природа (или мултилатерални, како во случајот на Договорот од Котону со земјите од АКП), во пракса се базираат на соработка со земјата-потписничка на договорот, каде што земјата ја прифаќа обврската да ги врати своите државјани и државјани на трети земји врз основа на одредбите на меѓународниот договор. Овие договори за реадмисија, како меѓународни договори, се базираат на заедничка одлука донесена од страна на бараната земја и земјата што бара и воспоставуваат збир на формални процедури помеѓу земјата на дестинација и земјата на потекло, со претходно дефинирани услови за враќање, рокови, одговорни органи и други технички аспекти за враќање на мигрантите.

Но каде лежи неодржливоста во овие договори за реадмисија?

Во случај кога Унијата прави барање за враќање на државјани на трети земји во Македонија, или Црна Гора, Србија или било која друга балканска земја, врз основа на член 3 од Договорот (во врска со враќањето на државјани на трети земји), ако овие барања за враќање се прифатени од страна на земјата, тогаш таа земја, откако нерегуларните

мигранти ќе бидат вратени, во случај тие да се државјани на трети земји, а не државјани, земјата што ги прима ќе биде одговорна за нивното враќање дома или во безбедна трета земја, која ќе ја прифати обврската да ги прими. Оттука, бидејќи Македонија, Црна Гора и други земји, не располагаат или подобро немаат потпишано односно склучено слични правни договори за реадмисија со овие земји на потекло или транзитни земји, затоа овие земји, во овој случај Македонија, нема да биде во можност да ги врати нерегуларните мигранти во нивната земја на потекло или во третата транзитна држава, поради недостаток на соодветни договори за реадмисија. Затоа, во отсуство на правна основа која е соодветна и оперативна, нема да биде можно да се искористи правото да се вратат во нивната земја на потекло или во третата земја на транзит. (Nikodinovska Krstevska, 2020)

На пример, доколку одреден нерегуларен мигрант од Авганистан, Ирак, Пакистан или од друга земја на потекло, е примен во Македонија по барање на Европската Унија, но, сепак, Македонија нема да може да продолжи кон враќање во неговата земја на потекло бидејќи нема потпишано таков договор за соработка, односно договор за реадмисија, кој би послужил како правна основа за спроведување на операцијата за враќање во Авганистан. Истото важи и за договорите за реадмисија со транзитните земји како Турција или Грција, со кои Македонија започнала преговори, но сè уште нема потпишано валидни договори. Следствено на тоа, нерегуларните мигранти кои се вратени од страна на Европската Унија во Македонија или во Црна Гора или друга балканска земја во случај на присилно враќање, ќе останат во транзитната земја, со неможност за враќање во земјата на потекло. Оваа ситуација, предизвикува дотолку повеќе компликации од причини што нерегуларните мигранти кои се заглавени на територијата на Репбулика Македонија, во обидот повторно да се вратат во Европската Унија, посегнуваат по нерегуларни канали на криумчарење, при што самите стануваат жртви на нелеалната миграција.

Ова беше забелешка од страна на Европската комисија во речиси сите извештаи за напредок со земјите од Западен Балкан за последната година - 2024 година, и во основа претставува еден од најголемите предизвици за политиката на ЕУ за враќање и политиката за миграција и азил на ЕУ (European Commission, 2024).

Освен ова, во врска со операциите за враќање, Европската Унија се соочува на пример со високи трошоци кои се генерирани од постапките за враќање на државјаните на трети земји, а ова е уште едно прашање кое

се однесува на одржливоста на политиките на ЕУ, но од гледна точка на одржливоста на нејзините внатрешни постапки и структура.

Бидејќи пристапот до податоци е многу ограничен во врска со ова, многу корисен извор на информации се извештаите доставени од страна на невладината организација Statewatch од август 2020 година, каде што покажува дека трошоците за враќање на нерегуларните мигранти од Европската Унија во трети земји, под раководство на Фронтекс, се непропорционални и дека операцијата за враќање може да биде спорна кога станува збор за ефикасност на трошоците (Jones, Kilpatrick, & Gkliati, 2020). Податоците од извештајот укажуваат на тоа дека трошоците за операциите за враќање, без разлика дали се заеднички со други земји членки, или дали се национални или колективни операции за враќање, варираат од земја до земја, во зависност од видот на операцијата за враќање која се спроведува. На пример, трошоците се разликуваат ако станува збор за доброволна акција или присилна акција, која исто така вклучува учество на придружба, лекари и лица за надгледување, што очигледно генерира повеќе трошоци и, конечно, операцијата за враќање може да варира во зависност од видот на транспортот кој се користи за извршување на репатријацијата, во смисла на тоа дали репатријацијата била спроведена преку специјален чартер лет или преку редовен комерцијален лет. Сите овие фактори влијаат на трошоците за работа.

На пример, дестинациските земји во Западен Балкан, како што се Босна и Херцеговина, Албанија, Косово, Македонија, Црна Гора и Србија се меѓу земјите со најниски трошоци за репатријација. Земјата со најниски трошоци за враќање на мигрантите е Босна и Херцеговина со само 940 евра по операција, по што следи Црна Гора со околу 1.000 евра по лице; Србија - 1.400 евра; Косово 1.600 евра; Македонија € 1.800 ; и Албанија - 2.000 евра. Од друга страна, највисоките трошоци што ЕУ ги има платено за враќање на нелегални мигранти беше случајот за репатријација од Данска во Сомалија, во 2016 година, на двајца сомалиски државјани, за чии операции FRONTEX и плати на Данска повеќе од 150.000 евра, односно 75.000 евра по лице. Други скапи операции за враќање биле координираните операции во Азербејџан во 2017 и 2018 година за 12 лица, коишто ја чинеле Унијата околу 14.500 евра по лице. Друг пример е враќањето на нерегуларните мигранти во Пакистан со летови организирани од FRONTEX. Ова ја чинело Унијата во просек околу 8.300 евра по лице, а од 2011 година па наваму, повеќе од 1.600 луѓе се вратени во Пакистан од Европската Унија.

Сето ова укажува на тоа дека политиката на враќање на нерегуларните мигранти од Европската Унија, претставува неодржлива

политика на Унијата во однос на доброто управување со политиките и фондовите на ЕУ.

3.2. Одржливоста низ призмата на принципот на невраќање и заштитата на човековите права

Сепак, најнеодржливото прашање во врска со политиката за азил и миграција на ЕУ, секако е поврзано со принципот на невраќање и заштита на човековите права кои им припаѓаат на мигрантите, барателите на азил и бегалците, врз основа не само на Женевската конвенција за бегалци, туку и генерално на меѓународното императивно право. [3]

Имено, од затворањето на границите во март 2016 година до сега, политичките пристапи на земјите долж балканската рута кон нелегална миграција и мешаните приливи на мигранти во основа остануваат исти, односно приливот на мигранти во Грција преку Егејското море е се' уште константен, што пак резултира со постојан нелегален транзит преку балканската рута. Според последниот извештај од Министерството за внатрешни работи на Македонија, само во 2024 година околу 30.000 мигранти биле спречени да влезат нелегално во Македонија, што ќе рече дека и покрај сите преземени мерки за спречување на нелегалната миграција, трендот на миграција постојано расте (Ministry of Internal Affairs, 2024).

Во врска со ова, многу прашања поврзани со кршење на човековите права на мигрантите и барателите на азил на границите беа осудени од страна на невладиниот сектор (Human Rights Watch, 2020). Всушност, Amnesty International пријави епизоди на гранично насилство што се случило на границата помеѓу Босна и Херцеговина и Хрватска, вклучувајќи хрватски гранични полицајци под водство на Фронтекс, за акти на насилство врз нелегалните мигранти (Amnesty International, 2020). Врз основа на овие обвинувања, Омбудсманот на Европската Унија отвори истрага за наводниот неуспех на Европската комисија да гарантира почитување на основните права на мигрантите и бегалците од хрватските власти ангажирани во контрола на границите под водство на Фронтекс (European Ombudsman, 12 November 2020). На ист начин, конзорциумот на невладини организации за следење на граничното

[3] Види чл. 33 од Convention relating to the Status of Refugees, United Nations, 28 July 1951.

насилство т.н. Border Violence Monitoring Network, регистрираа различни епизоди на протерување и акти на насилство врз мигрантите на грчко-македонската граница, со навод дека се извршени од страна на странски полицајци и службеници на Фронтекс (Barker and Zajovic, 2020a; 2020b). Според извештаите, само во 2020 година биле пријавени најмалку 3 случаи на одбивање и насилство од страна на жртвите на насилство или од мигрантите, во кои биле вклучени странски полицајци идентификувани како службеници на Фронтекс според сината лента што ја носеле на раката која го содржела амблемот на Европската агенција Фронтекс. Освен ова, Фронтекс, исто така, беше предмет на оцена од страна на Ревизорскиот суд на Европската Унија, за неговата улога во поддршката на управувањето со надворешните граници, спречувањето на нелегалната миграција и шверцувањето на мигранти и борбата против прекуграничниот криминал (European Court of Audit, 2021).

Во врска со невраќањето и правото да се бара азил, вториот аспект за дискусија е поврзан со неодамнешното воспоставување на италијански центри за обработка на азил во Албанија во Шењ́ин и Ѓадер, кои покренаа сериозни прашања за нивната законитост, придржување кон меѓународното право и почитување на човековите права.

Имено, во 2023 година, италијанската влада предводена од Џорџа Мелони објави дека има планови да постави, како алатка за управување со нерегуларната миграција преку Медитеранското Море, да постави центри за обработка на азил во Албанија, соодветно во Шењ́ин и Ѓадер. Овој договор всушност беше дел од пошироките напори на Италија да управува со миграциските текови, особено од Медитеранот, и да го намали притисокот врз својот систем за азил, на начин на кој со воспоставување на овие центри надвор од територијата на ЕУ, Италија ќе го забрза времето за обработка на барањата за азил и ќе ги обесхрабри опасните преминувања на нелегалните мигранти (Paleontologo, 2023)

По потпишувањето на протоколот за соработка, кој беше потпишан од страна на италијанската влада, притоа избегнувајќи ја постапката за верификација на парламентот, бидејќи беше потпишан како протокол во прилог на постоечкиот договор за соработка помеѓу Албанија и Италија потпишан во 1999 година, италијанската влада започна со изградба на овие два објекти во просториите на Шењ́инг и Ѓадер, трошејќи околу 650 милиони евра (за 5 години) со цел да се стави во функција овој центар.

Но, се поставува прашањето како сето тоа се става во пракса? Всушност мигрантите кои се спасени на море и се упатени на бродови на италијанските власти надвор од територијалните води на италијанскиот

брег или други брегови на други земји членки на ЕУ. Тие ќе бидат претходно проверени на бродот за да се одреди ранливоста на нивната категорија, пришто, оние кои спаѓаат во категоријата на малолетници и малолетници без придружба или во друга ранлива категорија, ќе бидат донесени во Италија за процесирање на нивните барања за азил, додека другите мигранти, кои не влегуваат во овие категории, ќе бидат однесени во овие два центри во Албанија. Откако ќе пристигнат во овие центри, мигрантите формално се идентификуваат ие им се земаат отпечатоци од прсти, при што истите би можеле да аплицираат за азил во Италија, додека, назад во Италија, италијанските власти ќе ги обработуваат и испитуваат нивните барања за азил врз основа на забрзана гранична постапка во рок од 28 дена. За споредба, сегашната општа постапка во Италија трае со месеци.

По разгледувањето на нивните барања за азил, сите оние чии барања за заштита ќе бидат прифатени од Италијанските власти ќе бидат префрлени во Италија, а сите мигранти на кои ќе им биде одбиено барањето за азил, ќе бидат задржани во Центарот и вратени назад во нивните земји, при што повторно постои ризик, заради недостаток на соработка помеѓу Албанија и земјите на потекло или трети транзитни земји, притворот да трае подолг временски период, односно повеќе месеци или подолго.

Оттука, првото пристигнување на мигранти на брод од Италија до Шенѓин се случи на 16 октомври 2024 г., носејќи 16 нерегуларни мигранти, додека второто пристигнување се случи во текот на ноември 2024 г.. По оваа акција, Трибуналот на Рим од Одделот за човекови права и имиграциски сектор, донесе одлука која е спротивна на меритумот на одлуката за носење на мигрантите во италијанскиот центар за репатријација во Албанија, потврдувајќи го сосема спротивното, односно донесе одлука мигранти да бидат донесени во Италија и таму да им се разгледува барањето за азил. Оваа негова одлука Судот ја засноваше на фактот што дека двете земји од коишто доаѓаа мигрантите беа државите Бангладеш и Египет, за кои Италија ги има наведено како земји кои не се безбедни за враќање на мигранти и бегалци, и оттука, токму заради нивната дефицитарност во однос на заштитата на човековите права, од тие причини Трибуналот ја поништи одлуката (Tribunale ordinario di Roma, 2024.

Набрзо потоа, италијанската влада донесе декрет за промена на листата на безбедни трети земји, ставајќи ги Египет и Бангладеш на листата на безбедни земји, ослободувајќи се на тој начин од правните препреки на Трибуналот и донесувајќи валидна правна основа за

продолжување на операциите. Оттука, оваа нова практика што ја започна Италија со Албанија, е критикувана од многу гледни точки, како во однос на заштитата на основните човекови права и повредата на Конвенцијата за статусот на бегалци, така и во делот на забраната за невраќање и сите други меѓународни документи поврзани со заштита на човечките права (Italia, 2024).

Заклучок

Какви заклучоци може да се извлечат од сето ова? Со цел да се пристапи кон ревизија на постојните практики и да се надминат недостатоците во политиката за миграција и азил на Европската Унија и на нејзините земји членки во насока на остварување на целите за одржлив развој на ООН, потребно е најнапред да се пристапи кон ревизија на европското законодавство за азил и миграција. Имено, иако пакетот на мерки содржан во *Новиот пакт за азил и миграција*, воведе новитети и промени во европското законодавство во делот на миграцијата и азилот, сепак го остави отворено прашањето за преземање на одговорноста за нелегални мигранти и барателите на азил од фронталните земји членки на Унијата, односно од оние земји во коишто нелегалните мигранти за прв пат стапнуваат на европско тло. Според ова, товарот за испитување на барањата за азил на нелегалните мигранти сепак останува на пограничните земји на ЕУ, што ќе рече клаузулите од Даблинскиот систем се уште оставаат негативни ефекти, кои патем беа главна причина за кризата на солидарност којашто се создаде во Унијата за време и по мигрантската криза од 2015/2016.

Освен тоа, општо земено целиот европски систем, изграден врз политиката на враќање и репатријација на државјаните на трети земји во транзитните земји, е погрешен, бидејќи системот не е ориентиран кон решавање на проблемите на мигрантите и бегалците, кои несомнено ги напуштаат своите земји од различни причини, туку претставува реактивен систем кој само ги префрла проблемите и одговорностите кон мигрантите во други земји. Оттука, враќањето на нерегуларните мигранти во земјите од кои побегнале или во земји кои не ги почитуваат човековите права, ја повредува основната одредба содржана во Конвенцијата за статусот на бегалците, а тоа е принципот на забрана за враќање.

Што се однесува до одржливста на политиките за миграција и азил поврзани со внатрешниот систем, Европската Унија потребно е да

изврши ревизија на процедурите за враќање во Европската Унија, како и да го ревидира начинот на репатријација на нерегуларните мигранти во трети земји, комбинирајќи повеќе пристапи за репатријација во соработка со Фронтекс и со трети земји. И секако, во однос на трошоците за враќање, обврската за враќање на мигрантите во земјите на потекло на мигрантите треба да биде одговорност на Унијата, бидејќи земјите на одредиште на мигрантите се самите земји на Европската Унија, а не Македонија или земјите од Балканот; затоа Унијата треба да ги сноси сите трошоци за враќање, или барем да ги подели трошоците помеѓу сите земји кои се вклучени долж транзитната рута на нерегуларните мигранти, со што ќе се обезбеди целосната ефективност на политиките за враќање, бидејќи целната земја на нерегуларните мигранти се токму земјите на Европската Унија, а не и земјите долж миграциските рути.

На крај, гледајќи кон националните легислативи и пракса на поединечни земји членки на Европската Унија, како што е тоа случајот со Италија, потребно е италијанските власти да се придружуваат до стандардите за почитување на човековите права пропишани со меѓународното право конкретно со Конвенцијата за статусот на бегалците, и притоа потребно е да се ревидира трендот на есктернализација на постапките за азил, којшто ја префрла одговорноста за управување со миграциските текови и со барањата за азил надвор од своите национални граници. Оттука, ревизијата на политиките за миграција и азил како и правилната примена на меѓународните документи во делот на заштитата на човековите права на бегалците и барателите на азил, несомнено ќе придонесат за постигнување на поголеми ефекти за достигнување на целите на одржлив развој од страна на сите чинители дел од миграцискиот феномен.

Користена литература

[1] Amnesty International. (2020, giugno 11). *Croatia: Fresh evidence of police abuse and torture of migrants and asylum-seekers*. https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/06/croatia-fresh-evidence-of-police-abuse-and-torture-of-migrants-and-asylumseekers/

[2] ANSA. (2024, ottobre 16). *Lo sbarco a Shengjin, ma quattro dei 16 portati in Italia*. https://www.ansa.it/sito/notizie/cronaca/2024/10/16/lo-sbarco-a-shengjin-ma-quattro-dei-16-portati-in-italia-il-reportage_fb9b9d73-801f-4d51-a249-fa71fe671bad.html

[3] ASGI. (2025, aprile 29). *È illegittimo trattenere i richiedenti asilo in Albania: la pronuncia della Corte di Appello di Roma*.

https://www.asgi.it/asilo-e-protezione-internazionale/albania-detenzione-illegittima/

[4] Barker, H., & Zajovic, M. (2020). *The Black book of pushbacks I*. Border Violence Monitoring Network. https://documentcloud.adobe.com/link/track?uri=urn:aaid:scds:US:3f809f15-bada-4d3f-adab-f14d9489275a

[5] Barker, H., & Zajovic, M. (2020). *The Black book of pushbacks II*. Border Violence Monitoring Network. https://documentcloud.adobe.com/link/track?uri=urn:aaid:scds:US:b10a04a4-25dd-45f1-8b2d-e9c25946cb44

[6] Basilien-Gainche, M. L. (2012). The EU immigration and asylum policy in the post-Lisbon institutional framework. In M. Trybus & L. Rubini (Eds.), *The Treaty of Lisbon and the future of European law and policy* (pp. 355–380). Edward Elgar.

[7] Convention relating to the status of refugees. (1951). Geneva.

[8] Drangovski, Z. (2019). *Analytical report: Lessons learned from the 2015–2016 migration situation in the Western Balkan region*. International Centre for Migration Policy Development.

[9] European Commission. (2024). *North Macedonia 2024 report* (SWD(2024) 693 final). https://enlargement.ec.europa.eu/north-macedonia-report-2024_en

[10] European Council. (2020, maggio 26). *Border management: EU concludes agreements with Montenegro and Serbia on Frontex cooperation*. https://www.consilium.europa.eu/it/press/press-releases/2020/05/26/border-management-eu-concludes-agreements-with-montenegro-and-serbia-on-frontex-cooperation/

[11] European Court of Auditors. (2021). *Frontex's support to external border management: Not sufficiently effective to date* (Special Report No. 08/2021). https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_EN.pdf

[12] European Ombudsman. (2020, novembre 12). *Ombudsman opens inquiry to assess European Border and Coast Guard Agency (Frontex) complaint mechanism*. https://www.ombudsman.europa.eu/en/news-document/en/134739

[13] Garcés-Mascareñas, B. (2015). *Why Dublin "doesn't work"*. CIDOB.

[14] Gazi, T. (2021). The new pact on migration and asylum: Supporting or constraining rights of vulnerable groups? *European Papers*, 6(1), 167–175.

[15] Human Rights Watch. (2020, novembre 9). *EU: Probe Frontex complicity in border abuses*. https://www.hrw.org/news/2020/11/09/eu-probe-frontex-complicity-border-abuses

[16] Italia. (2024). *Decreto-legge 23 ottobre 2024, n. 158, disposizioni urgenti in materia di procedure per il riconoscimento della protezione internazionale* (GU Serie Generale n. 249 del 23-10-2024).

[17] Jones, C., Kilpatrick, J., & Gkliati, M. (2020). *Deportation union: Rights, accountability and the EU's push to increase forced removals*. Statewatch. https://www.statewatch.org/media/1321/deportation-union.pdf

[18] Keukeleire, S., & Delreux, T. (2014). *The foreign policy of the European Union* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.

[19] Maiani, F. (2016). *The reform of the Dublin III regulation*. European Parliament.

[20] Metsola, R., & Kyenge, K. (2015). *Working document on Article 80 TFEU*. European Parliament.

[21] Ministry of Internal Affairs (North Macedonia). (2024). *Godisen izvestaj 2024*. https://portal.mdt.gov.mk/module-block-documents/217-document-mk.pdf

[22] Moreno-Lax, V. (2020). *EU external migration policy and the protection of human rights*. European Parliament.

[23] Morgese, G. (2020). La "nuova" solidarietà europea in materia di asilo e immigrazione: molto rumore per poco? *Federalismi.it*, (35).

[24] Nikodinovska Krstevska, A. (2020). Legislazione nazionale, integrazione europea e cooperazione in materia di asilo e migrazione nella Macedonia del Nord. *Illyrius International Scientific Review*, (14), 113–130.

[25] Nikodinovska Krstevska, A. (2020). Illegal migration, Republic of Macedonia and the European Union: Some observations on the readmission agreement. In *Proceedings of the Seventh International Scientific Conference "Social changes in the global world"* (pp. 605–618).

[26] Paleologo, F. V. (2023). *Accordo Italia-Albania: un altro patto illegale, un altro tassello della propaganda del governo*. Melting Pot Europa. https://www.meltingpot.org/2023/11/accordo-italia-albania-un-altro-patto-illegale-un-altro-tassello-della-propaganda-del-governo/